

Isil-ondoko olerkiak

Aurkez bear aundirik ez daukagu Erkiaga'tar Eusebio'rekin, lengotakua da ta. Bere «Isil-ondoko olerkiak» argitaratzea Egan'i aintzarri ba zayo, euskal elerti zaleentzat poz aundiagorik ezin. Olerkari au Bizkai-erazko lrikurik bikañena degu bere olerki bigun, errikoi, barne gar txuriz betearekin.

Karmelo etxegaray

(Aren XXV'gn. erio-urteurrenean)

Mutiko nintzala, zentzuna lo-sorro,
eldu yatzun anker, erioeren erro.
Euskalerrriaren nekearen orro!
Semèrik onenak gabe epel, len arro,
argiak lausotuz, oro itzal, zomorro.

Euskaldunentzat bai poztgabeko ordua!
edestien otsa bait-zan isildua,
lengo aldiaren isil-eskutua
argitzen ari zan gizon ausartua
zerraldorik zetzan, geldi, otzitua...

Aren biotzaren ederra, samurra!
Ogeta bost urtek geroztik agurra,
baña aren gomuta, bait-zan on ta zurra,
ezingo dau gure gizaldiak urra.
Arrorik bego gaur gipuzkuar lurra.

Gure Erri zarraren kondairagillea,
larru lerinduen irakurzalea,
anaien burruken adierazlea,
gure gauzetara gogo-esnalea
zure lanetan dot mardulik, alea.

Orduan ez neutzun nik negarrik egin,
ezpait-zindudazan, ez ondo ta ez gain,
ezautzen; bait-geunden ain urre ta ain urrin;
geroztik, amaika bidar nik ozka-min
zure idazlanetan, gozaro, atsegin.

Euskera'rentzako zure maitasuna!
"Bein da betiko"-tzaz idatzi zenduna
gogoan dot orain; arima-lurruna
me, zei, usaintsua lerrotan barruna:
kutun zuk Aitor'en izketa leguna.

Euskal-edestiko zuzi dizdizari,
elerti-sailleån bazka gizen, yori;
kristau zintzoa arras, guraso leñargi,
euskal-semietan yator, biotz-andi:
Yauna'k bemokizu irabazi-sari!...

1950

Lekeitio'ko andra-aurrekua

Urte asko eztala
neure erri maitian
Doniane yai batzuk
egiten zirian;
yai berezi bat beste
askoren artian
Andren aurrekua zan
eberdi-aurrian.

Danok meza nagosi
ostian plazara
—lagunez yuryiduta
batetik bestera—
oitura begikuau
pozik ikustera;
oba geure eguneton
ba'gendu aukera!

Gona baltzak yantzirik
ta gorantz gorriyak,
buruko zapiyetan
arro txori biyak;
sorbaldetatik txairo
loradun krespoiak,
Manila'n egiñiko
sedazko mantoiak.

Aurreku onen barri
Azkue'k ba-daki
soñua paperetan
ez al dauko euki?
Tanbolinteru zarrak
ezleuke azturik;
arako bertsotxua
gogora datorkit:

“Zeure bular arteko
kabeliña alpakaua,
zeure begira dago
erriko eskribaua...”
Luisatxu Kaiganeko
gaur be gomutaua,
aurrekua eiteko
berez izentaua.

Neskatil zoragarri
gitxitxu lakuak
sokan oi ziran lora
udaberrikuak;
laguntzaz bai topau be
euren gustokuak
mutil kolore eder ta
bana-banakuak.

Bira eta artaziyak,
irradan puntuak,
aurrera-atzerakadak,
oin-muturrekuak...
Gero neska-mutillak
bizkor pandanguak,
arin-ariñak eta
biribilekuak.

Geure mastiyetako
txakolin gozua
edaritzat, kentzeko
egarri berua;
kai eta liorrian
poz erri osua,
kale zarrak betian
uyuyu zantzua...

1943

Izarren Orduan

(*"Txarmangarria zera"-ren doñuaz*)

Eder zeruan zear
biñaka txoriak,
eder basora bidez
kirrinka burdia...
Ene biotz gaiso au
len soil, bakartia,
iribarre eme batek
orain igurtzia.

Goizetan txoriandrak
lañoa urratuaz
eguzkiaren billa
amesetan doaz...
Neugan ernemin dodan
gogo, itzartuaz,
irudi kutuna nun
dagon galdetuaz.

Beruak erreten dau
udan bedar, orri;
maitemiñak alantxe
alkarren lokarri;
barru-dardara onek
egaz al ba'legi
aren bular-barruan
ingo leuke abi.

Intxaurrondo bik itzal
borda zuriari
—kurutza tellatuan,
atean elorri—
ostu al ba'negio
bidea urrunari
poz emongo neuskio
ene barrenari.

Kantari diarduan
neskatil bitxia
—txindorraren antzera
doñu biurria—;
sarri urrun nabil ta
utsik belarria,
baña durundi gogoz
barrua guztia.

Gaur ikusiko al dot
illunabarrean,
uste orrek narabil
oraingo lanean,
begi aien dirdaia
nireganatzean
aztuko dira miñak
nire biotzean.

Agur, maitetio ezti,
izar ordurarte,
aizearen eskuek
geznau daroake;
zeru-arnasa iruntzez
daitenean bete
zoroki illargi-izpitan
zugana neiteke...

1948

Arrantzale Zaarra

(Pablo Bilbao Aristegi'ri

laztan-lurriñez)

Urrunera begira
itxaso ertzean
aspertzeke egon dago
ke ta ke artean,
pipa zarrari teinka
egin bitartean
kayoak dabilkioz
egan goienean.

Egunaren sorrera
uda naiz neguan
bai sarri ikusi daula
Bizkaiko itxasoan;
beti itxaropen dirdai
bular ta buruan
lengo oroipen samurrak
ames gerokoan.

Txapel maiz zuloduna
buruan yarrita,
praka adabakituak
—belaunak puxika—
alkondara ukondua
txatalez yosita,
begiak, zidar garbi,
geun, erdi itzalita.

Uleak zuri-baltzak,
arpegia tximur,
begiondoan eta
kokotean izur,
mintzokera nagia,
itzak isil, labur,
nekezale ez dirudi
eta bai yaun gaillur.

Lekitar arrantzale
onek esakera
soñuaz egiten dau
amai isilbera,
ba-dirudi apaizen
yai-abestukera
mezatan eldutean
Ogi-onestera.

Eskuak geldu daukaz
mintzo bitartean
itxas-semeak oi daun
itzera barean;
milla elezar eder
entzun ondorean
aldendu natxakio
ondamu antzean.

Urrunean begiak,
soiña legorrear,
utzi dot laguntzarra
Tala'ko kurtzean;
goian, artizarra ager,
kanp-otsak dorrean...
mariñela burutsik
isil, otoitzean...

Larran

(Larreko ta Irular adiskide
urrunekoei, maiteki)

Ni ere nekazari
izana nozue,
eta aiteitaren bordan
laba-arto gozue
yana nago sarritan,
aste labasue
zortzian bein oi gendun
jumion zerue!...

... ..

Aldiz-aldi egoten
nintzan baserrian
ana-arrebak utzirik
kaieko errian,
amaren itzalpean
—ni uzkar-ume izan—
saia zeru-goira lez
basoratzen nintzan.

Bizargabe aroko
bizi atsegiña!
ordun ez nekian zer
leitekean miña;
ene barne-landarak
ez lei ez gorriña,
garden ta izurrik barik
biotzaren girña.

Mutikoa izan arren
beiak nik menpean,
akulua sorbaldan
gizonen antzean,
abereak aurretik
erreka bidean,
an ura edan aurrez
gozaro larrean.

Beiak otzanak ziran
bai, bat ez besteak,
onek begiak bizkor,
apatxak gazteak;
bakartia, zoranga,
baltzbaltzak uleak,
ark naiago auzoko
larra eta aleak.

Zerbait alde- egitean
yuten nintzakion,
ta akuluagaz zizta
ezer ba'lerion,
errekaletik goirantz
lenengo nik igon
andik sokil bat yaurtiz
izualdi emon.

Ori ikusiz, lasterka
bigantxa izubera,
larrari agur einda
etxeke bidera,
nik zidor laburra artu
eta urten aurrera,
ta barriro bigaia
bare, ene esanera.

Bei-bigantxa aek biak
"Baltxa" eta "Arrio"
izengoitiz nituen:
"Zoro" "Zorabio";
aura eresia zan,
au, etxean yaio;
senide zirudien
biek, orraitio.

Nrrun, tontor-aldean
erriko eliza,
eguberdian ozen
Andra Mari'n itza,
arratsberan, ostera,
gabaren geriza,
oiek nik orduzari
yatorraren gisa.

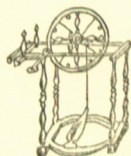
Larran edoski neban
nik aizutasuna,
txoriaren egada
yareia, laguna;
aien kanta alaietan
musta askatasuna,
geroz, gorroto il-arte
kataien astuna.

Eder, larran, bei-txalak
eguzki gozotan,
areago gizonak
yarei lau aizetan;
uritzarko bizitza
neketsu onetan
kai eta zelaletaz
beti amesetan.

.....

Ni ere laborari
izana nozue,
gaur ere ozka-min dot
labarto gozue...

1950

Jean Paul Sartre'ren ardi galduak

Artzai biurtua dot
ene Jean Paul Sartre,
artalde ugaria dau
aker eta naste.

Et-et, et-et!

Zezentokian zezen
urde biribilla,
pozik sartuko dautsat
amudun makilla.

Nortzuk ditugu, gero,
“izate-zaleok”?
Arako Epikuro'n
txarriak, barrirok.

Soñeko merkez udan
tximiño bezela
ipurdia eta abar
agiri dabela.

Prantzi'tik datorkiguz
Euskalerriraño
barrenarentzat kirats,
begientzat laño.

Tamalgarrien, baña,
auxe dot benetan:
olerkarien batzuk
ezpait-dabe eder-muin.

Eta or dabiltz galdez
samin, Beti Larri,
euren buruak noruntz
begiraka yarri.

Ai, gizaiso aundiok,
argi-gabetuok,
illunez ta ustelez ez
al dozue egin ok?

Arren bai arren, bizkor
utzi leze-bide,
yaso goiruntz begiok
izarren senide.

Utzi urde zikiñen
beira begiratze,
biotzak goratuaz
barrenak loratze.

Adimen-bazka arraitzat
ikus “Aitorpenak”
Augustin andiaren
ondare onenak

Kanta olerkariok,
siñismenez ekin,
olerki narraskoek
ezpait-dabe eder-muin.

Ta zerua itzuliaz
izar, begietan,
zinkuriñak lore biz,
otoi, ezpanetan.

* * *

Agur, ba, ene Sartre,
akerzai azkarra,
irri-karkaraz dozu
inpernuko garra!...
Ja-ja, ja-ja!...

1950

